

OCHRONA DÓBR OSOBISTYCH

E-PORADNIK

01 CZYM SĄ DOBRA OSOBISTE?

02 W JAKI SPOSÓB CHRONIĆ DOBRA OSOBISTE?

03 POJĘCIE BEZPRAWNOŚCI

04 JAKIE ROSZCZENIA PRZYSŁUGUJĄ PRZY NARUSZENIU DÓBR OSOBISTYCH?

05 PRZED JAKIM SĄDEM DOCHODZIĆ ROSZCZEŃ?

SPIIS TREŚCI

CZYM SĄ DOBRA OSOBISTE?

DOBRA OSOBISTE NALEŻĄ DO PODMIOTOWYCH PRAW KAŻDEGO CZŁOWIEKA. CHRONIĄ NAJBLIŻSZĄ SFERĘ KAŻDEGO CZŁOWIEKA, ICH BEZPRAWNE NARUSZENIE GODZI W OSOBE, ALE RÓWNIEŻ W PORZĄDEK PRAWNY. W POLSCE PRAWO, W SZCZEGÓLNY SPOSÓB, CHRONI DOBRA OSOBISTE. DOBRA OSOBISTE MAJĄ CHARAKTER NIEMAJĄTKOWY I PRZYSŁUGUJĄ, KAŻDEJ OSOBE FIZYCZNEJ. MOŻNA, WIĘC WSKAZAĆ, ŻE SĄ TO PEWNE NIEMIERZALNE MATERIALNIE DOBRA, KTÓRE WIĄŻĄ SIĘ ŚCIŚLE Z ISTNIENIEM DANEJ OSOBY FIZYCZNEJ.

Zgodnie z orzecznictwem pojęcie dóbr osobistych jest, ujmowane w kategoriach obiektywnych, jako wartości o charakterze niemajątkowym, ściśle związane z człowiekiem, decydujące o jego byciu, pozycji w społeczeństwie, będące wyrazem odrębności fizycznej i psychicznej oraz możliwości twórczych, powszechnie uznane w społeczeństwie i akceptowane przez system prawny. Nierozzerwalne związanie tych wartości, jako zespołu cech właściwych człowiekowi, stanowiących o jego walorach, z jednostką ludzką wskazuje na ich bezwzględny charakter, towarzyszący mu przez całe życie, niezależnie od sytuacji, w jakiej znajduje się w danej chwili. Katalog dóbr osobistych, wymienionych w art. 23 k.c., pozostających pod ochroną prawa cywilnego jest otwarty i wraz ze zmianami stosunków społecznych mogą pojawiać się i znikać pewne dobra.

KODEKS CYWILNY NIE PODAJE DEFINICJI LEGALNEJ DÓBR OSOBISTYCH JEDYNIIE WYMIENIA KILKA Z NICH: ART. 23 K.C. „DOBRA OSOBISTE CZŁOWIEKA, JAK W SZCZEGÓLNOŚCI ZDROWIE, WOLNOŚĆ, CZEŚĆ, SWOBODA SUMIENIA, NAZWISKO LUB PSEUDONIM, WIZERUNEK, TAJEMNICA KORESPONDENCJI, NIETYKALNOŚĆ MIESZKANIA, TWÓRCZOŚĆ NAUKOWA I ARTYSTYCZNA, WYNAŁAZCZA CZY RACJONALIZATORSKA, POZOSTAJĄ POD OCHRONĄ PRAWA CYWILNEGO NIEZALEŻNIE OD OCHRONY PRZEWIDZIANEJ W INNYCH PRZEPISACH”. WYLI CZENIE DÓBR OSOBISTYCH W ART. 23 K.C. NIE MA CHARAKTERU ZAMKNIĘTEGO, NA CO WSKAZUJE ZWROT “W SZCZEGÓLNOŚCI”. ORZECZNICTWO ORAZ PIŚMIENNICTWO W ZAKRESIE PRAWA CYWILNEGO ODKRYWAJĄ CIĄGŁE NOWE POSTACI DÓBR OSOBISTYCH, A ZATEM KATALOG DÓBR OSOBISTYCH JEST OTWARTY.

Do dóbr osobistych niewymienionych w art. 23 k.c. doktryna i orzecznictwo zalicza również następujące dobra: życie, prywatność, stan cywilny, poczucie przynależności do określonej płci, głos człowieka, kult po zmarłej osobie bliskiej, prawo do grobu, tradycja rodzinna, więź rodziców z dzieckiem, nietykalność cielesna, integralność seksualna, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska.

Swoboda sumienia rozumiana jako stan wolny od ingerencji w sferę przekonań, poglądów i wyobrażeń, a także swobodę wyznawania lub niewyznawania religii. Wolność – rozumiana zarówno jako fizyczna swoboda poruszania się, jak i wolność od strachu, wolność od działania pod przymusem. Cześć człowieka, immanentnie związana z jego godnością, jego dobre imię, dobra sława, reputacja oceniana zarówno przez pryzmat wyobrażenia człowieka o własnej wartości, jak i oczekiwaniu szacunku ze strony innych ludzi oraz przez pryzmat zewnętrżności, oznaczającej dobrą sławę, dobrą opinię innych ludzi.

W JAKI SPOSÓB CHRONIĆ DOBRA OSOBISTE ?

ZGODNIE Z ART. 24 K.C. TEN, CZYJE DOBRO OSOBISTE ZOSTAJE ZAGROŻONE CUDZYM DZIAŁANIEM, MOŻE ŻĄDAĆ ZANIECHANIA TEGO DZIAŁANIA, CHYBA ŻE NIE JEST ONO BEZPRAWNE. W RAZIE DOKONANEGO NARUSZENIA MOŻE ON TAKŻE ŻĄDAĆ, AŻEBY OSOBA, KTÓRA DOPUŚCIŁA SIĘ NARUSZENIA, DOPEŁNIŁA CZYNNOŚCI POTRZEBNYCH DO USUNIĘCIA JEGO SKUTKÓW, W SZCZEGÓLNOŚCI, ABY ZŁOŻYŁA OŚWIADCZENIE ODPOWIEDNIEJ TREŚCI I W ODPOWIEDNIEJ FORMIE.

W PRZYPADKU NARUSZENIA DÓBR OSOBISTYCH ISTNIEJE DOMNIEMANIE BEZPRAWNOŚCI CZYNU, ZAWARTE W ART.24 K.C. OZNACZA TO, ŻE NA OSOBIE NARUSZAJĄCEJ CIAŻY CIĘŻAR UDOWODNIENIA, ŻE CZYNNY, KTÓREGO DOKONAŁA, NIE BYŁ BEZPRAWNY.

POJĘCIE BEZPRAWNOŚCI

Bezprawność naruszenia dóbr osobistych oznacza sprzeczność działania naruszydiciela z normami prawnymi lub zasadami współżycia społecznego bez wzgłędu na winę lub nawet świadomość sprawcy. Oznacza to, że w przypadku naruszenia dóbr osobistych, można domagać się ochrony, nawet jeśli naruszono je w sposób niezawiniony.

Mimo domniemania bezprawności naruszenia dóbr osobistych, istnieją przypadki, w których owa bezprawność jest wyłączone. Dzieje się tak, jeżeli określone działania podjęto w ramach pewnego porządku prawnego. Ma to miejsce między innymi w przypadku naruszenia cudzej nietykalności cielesnej w ramach obrony koniecznej. W takiej sytuacji osoba broniąca się nie ma obowiązku zadośćuczynienia. Ograniczenie wolności przez skazanie prawomocnym wyrokiem także jest działaniem występującym w ramach określonego porządku prawnego. Bezprawność czynu wyłącza się także w przypadku zgody pokrzywdzonego. Dzieje się tak między innymi jeżeli np. pacjent wyrazi zgodę na operację czy badanie. Okoliczności wyłączające bezprawność to także działanie w obronie interesu społecznego, stan wyższej konieczności i prowadzenie cudzych spraw bez zlecenia.

JAKIE ROSZCZENIA PRZYSŁUGUJĄ W PRZYPADKU NARUSZENIA DÓBR OSOBISTYCH?

1. Roszczenie o zaniechanie działania zagrażającego dobrom osobistym;
2. Roszczenie o podjęcie czynności potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia w szczególności, aby osoba naruszająca złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie;
3. Roszczenie o przyznanie zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny.

Środkiem ochrony dóbr osobistych jest powództwo o zaniechanie. Zaniechania naruszenia można domagać się, gdy stan naruszenia cały czas trwa np. publikacja obraźliwego postu, emisja zniesławiającego programu.

W pozwie, ten czyjego dobra zostały naruszone, może domagać się usunięcia skutków naruszenia dobra osobistego. Treść żądania usunięcia skutków naruszenia zależy od sposobu naruszenia i rodzaju naruszonego dobra osobistego, powinna być nadto dostosowana do okoliczności danego przypadku. I tak – możliwe jest żądanie wycofania ze sprzedaży i zniszczenia nakładu publikacji zawierającej informacje zniesławiające, godzące w dobre imię, godność, cześć. Popularnym żądaniem jest także domaganie się innych czynności zmierzających do usunięcia skutków naruszeń – np. przeprosin za pośrednictwem takiego samego medium, w którym dopuszczono się naruszenia. Osoba, której dobra osobiste zostały naruszone może domagać się, by w wyroku znalazła się dokładna treść oświadczenia zawierającego przeprosiny, wyrazy ubolewania wraz z określonym miejscem jego publikacji.

W ramach ochrony dóbr osobistych można żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty na cel społeczny, a także dochodzić odszkodowania na zasadach ogólnych. Przepis art. 24 k.c. przewiduje możliwość zasądzenia zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę, a także zasądzenia obowiązku zapłaty określonej sumy na wskazany cel społeczny (różnego rodzaju fundacje, stowarzyszenia) oraz zasądzenia odszkodowania na zasadach ogólnych.

ODSZKODOWANIA NA ZASADACH OGÓLNYCH MOŻNA DOMAGAĆ SIĘ W SYTUACJI, GDY MOŻLIWE JEST WYKAZANIE WYSOKOŚCI SZKODY (SZKODA MAJĄTKOWA, WYRAŻONA W PIENIĄDZU, NP. ZMNIJSZENIE MOŻLIWOŚCI ZAROBKOWYCH Z UWAGI NA ROZPOWSZECHNIANIE NIEPRAWDZIWYCH, NEGATYWNYCH INFORMACJI O OSOBIE PROWADZĄCEJ DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ, UTRATA PRACY Z POWODU NARUSZENIA WIZERUNKU, NEGATYWNE SKUTKI PRZEPROWADZONEGO, BEZ ZGODY UPRAWNIONEGO, EKSPERYMENTU MEDYCZNEGO – W TYM WSZELKIE KOSZTY LECZENIA). SFORMUŁOWANIE ZAWARTE W ART. 24 K.C. MÓWIĄCE O „ODSZKODOWANIU NA ZASADACH OGÓLNYCH” WSKAZUJE NA ZAKRES MOŻLIWEGO DOCHODZONEGO ODSZKODOWANIA. ZASADY OGÓLNE, ZAWARTE W KODEKSIE CYWILNYM MÓWIĄ O TYM, ŻE MOŻLIWE JEST DOCHODZENIE WYRÓWNIANIA SZKODY W PEŁNEJ WYSOKOŚCI, T.J. ZARÓWNO W ZAKRESIE SZKODY RZECZYWISTEJ (RZECZYWIŚCIE PONIESIONYCH WYDATKÓW, RZECZYWISTEGO USZCZERBKU MAJĄTKOWEGO, MÓWIĄC WPROST – WYRÓWNIANIE WSZYSTKIEGO TEGO, CO Z MAJĄTKU POSZKODOWANEGO WYSZŁO) ORAZ W ZAKRESIE UTRACONYCH KORZYŚCI (KORZYŚCI, KTÓRE POSZKODOWANY ODNIÓSŁBY, GDYBY SZKODA NIE ZOSTAŁA MU WYRĄDZONA, MÓWIĄC WPROST – WYRÓWNIANIE WSZYSTKIEGO TEGO, CO DO MAJĄTKU NIE WESZŁO, NP. UTRACONE ZAROBKI, UTRACONE MOŻLIWOŚCI ROZWOJU).

PRZED JAKIM SĄDEM DOCHODZIĆ ROSZCZEŃ?

W sprawach o ochronę dóbr osobistych, gdy dochodzone są roszczenia niemajątkowe (np. żądanie przeprosin), właściwy jest sąd okręgowy.

W przypadku, dochodzenia wyłącznie roszczeń majątkowych (np. zadośćuczynienia) właściwy jest sąd rejonowy albo okręgowy, w zależności od wartości przedmiotu sporu.

Opłata sądowa wynosi 600 zł. W przypadku zgłoszenia roszczeń majątkowych dodatkowo należy wnieść opłatę w wysokości 5% dochodzonego roszczenia.

SPE SALVI

FUNDACJA SPE SALVI
UL. WARSZAWSKA 50
15-077 BIAŁYSTOK
EMAIL: STREETBIAL@GMAIL.COM
TEL. 85 732-01-34